

Judikatúra európskych súdov

- Súdny dvor EÚ
- Európsky súd pre ľudské práva

Miroslav Slašťan

Súdny dvor EÚ

- druhy rozhodnutí Súdneho dvora EÚ
- účinky a záväznosť rozhodnutí Súdneho dvora EÚ
- tvorba práva Súdny dvorom Európskej únie

Druhy rozhodnutí Súdneho dvora EÚ

- rozsudok (Súdny dvor, Všeobecný súd, Súd pre verejnú službu)
- uznesenie (detto)
- stanovisko (podľa čl. 218 ods. 11 ZFEÚ)
(len Súdny dvor)
  - pozor – nie stanovisko ako akt sekundárneho práva podľa čl. 288 ZFEÚ

Právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutí SD EÚ

- rozsudok nadobúda právoplatnosť **dňom vyhlásenia** (čl. 65 RP SD, čl. 83 RD VS)
- rozsudok sa vyhlasuje na verejnom pojednávaní za prítomnosti účastníkov konania (tajomník uvedie na origináli rozsudku dátum jeho vyhlásenia), na pojednávaní sa obyčajne číta len výrok rozsudku

Právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutí SD EÚ

- každému účastníkovi konania sa doručí jedna overená kópia rozsudku (čl. 37 ŠSD, čl. 64 RP SD, čl. 82 RP VS)
- nacyklostylované vyhotovenie úplného znenia rozsudku sa pritom čo „*najskôr poskytnú všetkým prítomným osobám*“
- originál rozsudku – uložený v kancelárii súdu
- každému účastníkovi konania sa doručuje overená kópia rozsudku (čl. 37 ŠSD, čl. 64 RP SD, čl. 82 RP VS)

Dostupnosť vyhláseného rozsudku

- rozsudok (výrok) sa číta v jazyku konania, neskôr je preložený do ostatných úradných jazykov
- celé znenia rozsudkov spolu s návrhmi generálnych advokátov a prípadnými uzneseniami o nariadení predbežných opatrení sú uverejňované v **Zbierke rozhodnutí Súdneho dvora a Všeobecného súdu**, ktorých vydávanie zabezpečujú tajomníci súdov Únie (čl. 68 RP SD, čl. 86 RP VS, čl. 24 PT SD, čl. 17 ods. 3 PT VS)

Dostupnosť vyhláseného rozsudku

- Najskôr tlačové komuniké SD EÚ (v zásade len SD, nie VS ani SVS EÚ)
- http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_16799

Právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutí SD EÚ

- Rozsudok nadobúda právoplatnosť dňom vyhlásenia (čl. 65 RP SD, čl. 83 RD VS). Počnúc týmto dňom má účinky *res iudicata*, ktoré sa vzťahujú nielen na jeho výrokovú časť ale rovnako aj na jeho odôvodnenie.
- rozsudky ukladajúce peňažný záväzok osobe inej ako členskému štátu,
  - v ktorých bola určená lehota na plnenie, sú na území členských štátov **vykonateľné po uplynutí tejto lehoty**,
  - inak sú vykonateľné **dňom vyhlásenia** (čl. 280 a 299 ZFEÚ)

Výkon rozhodnutia

- výkon rozhodnutia sa riadi **vnútroštátnymi predpismi** štátu, na území ktorého sa uskutočňuje.
- štátom vopred určený orgán na návrh oprávneného opatří rozhodnutie potvrdením o jeho vykonateľnosti, pričom môže skúmať výlučne len jeho pravosť (čl. 280 a 299 ods. 2 ZFEÚ, čl. 164 ods. 2 ZESAE).
- rozhodnutia Súdneho dvora a Všeobecného súdu opatří potvrdením o vykonateľnosti **Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky** (rozhodnutia Rady, Komisie a Európskej centrálnej banky opatří potvrdením o vykonateľnosti Ministerstvo zahraničných vecí SR)
- tieto orgány pri potvrdzovaní vykonateľnosti skúmajú a overujú iba pravosť rozhodnutí (§ 275a OSP).

Výkon rozhodnutia

- ak oprávnený požiada príslušný vnútroštátny orgán o nariadenie výkonu rozhodnutia, tento môže byť zastavený resp. odložený **len na základe rozhodnutia Súdneho dvora**
- kontrola zákonnosti opatrení a postupu pri výkone rozhodnutia však spadá do právomoci vnútroštátnych súdov (pozri čl. 280 a 299 podods. 3 a 4 ZFEÚ, čl. 159 a 164 podods. 3 a 4 ZESAE; pozri Merlini, 108/63, 21.1.1965, Zb. s. 1, 13).

Závaznosť rozhodnutí SD EÚ

- nutné skúmať z pohľadu ich výsledku v konkrétnom konaní pred Súdny dvorom EÚ
  - konanie o nesplnenie povinnosti (260 ZFEÚ)
  - konanie o neplatnosť aktu (263 ZFEÚ)
  - prejudiciálne konanie (267 ZFEÚ)
- právo EÚ *de iure* neustanovuje všeobecnú záväznosť rozhodnutí súdov Únie

Závaznosť rozhodnutí SD EÚ

- **všeobecná záväznosť rozhodnutí súdov Únie *de facto***
- určitú faktickú všeobecnú záväznosť rozhodnutí súdov Únie môžeme vyvodiť zo **zásady zodpovednosti členského štátu** za škodu, ktorú spôsobil porušením práva Únie
- štát totiž môže porušiť právo Únie aj vtedy, ak jeho súd vydá súdne rozhodnutie, ktoré bude v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora (Köbler, C-224/01, 30.9. 2003, Zb. s. I-10239, bod 56)

Závaznosť rozhodnutí SD EÚ

- **individuálna záväznosť rozhodnutí súdov Únie *de iure***
- individuálnu záväznosť rozhodnutí súdov Únie potvrdzujú ustanovenia primárneho a sekundárneho práva Únie a judikatúra Súdneho dvora
- rozsudok sa stáva záväzným v konkrétnej veci na základe nadobudnutia jeho právoplatnosti (pozri čl. 65 RP SD, čl. 83 RD VS).
- viazanosť súdu EÚ nižšieho stupňa právnym názorom vysloveným v tej istej veci súdom EÚ vyššieho stupňa (k rozhodnutiam Súdneho dvora v odvolacom konaní proti rozhodnutiam Všeobecného súdu pozri čl. 61 podods. 1 a 2 ŠSD, k rozhodnutiam Všeobecného súdu v odvolacom konaní proti rozhodnutiam Súdu pre verejnú službu pozri čl. 13 prílohy ŠSD).

Ako ex post „prebit“ právny názor Ústavného súdu?

- **Križan a i./ Slovenská inšpekcia životného prostredia (Vec C-416/10)**
- ... ak **ústavný súd rozsudok najvyššieho súdu**, ktorý je založený najmä na aplikácii komunitárneho rámca týkajúceho sa ochrany životného prostredia, **zrušil s uložením povinnosti sa riadiť právnymi názormi ústavného súdu** založenými na porušení procesných a hmotných ústavných práv osoby zúčastnenej na súdnom konaní bez prihliadnutia na komunitárny rozmer prejednávanej veci, tzn. keď ústavný súd v tomto konaní ako súd poslednej inštancie nedospel k záveru o nutnosti predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie predbežnú otázku a predbežne vylúčil aplikáciu práva na primerané životné prostredie a jeho ochranu v prejednávanej veci...

Konanie o nesplnenie povinnosti členského štátu (čl. 260 ZFEÚ)

- z článku 260 ods. 1 ZFEÚ vyplýva, že právomoci Súdneho dvora sú v tomto konaní iba deklaratórne
- Súdny dvor svojím rozhodnutím len potvrdzuje, že právo EÚ bolo porušené
- rozsudok SD EÚ neobsahuje konštitutívne účinky a právne následky porušovania vznikajú od okamihu, kedy nastalo samotné porušovanie
- rozhodnutie má charakter res iudicata

Konanie o nesplnenie povinnosti členského štátu (čl. 260 ZFEÚ) - účinky rozsudku

- ak je porušenie úniového práva spôsobené **pozitívnym konaním štátu** (napr. prijatie zákona odporujúceho ZEÚ/ZFEÚ/ZESAE), toto konanie následne nemôže byť Súdny dvorom formálne zrušené či vyhlásené za neplatné, neúčinné a pod.
- podľa všeobecných zásad, ktorými sa riadi vzťah medzi úniovým právom a vnútroštátnym právom, iba vnútroštátne orgány samotné disponujú takýmito právomocami
- ak je porušením zakladajúcich zmlúv **nečinnosť členského štátu**, je takéto opomenutie tiež len deklarované Súdny dvorom

Možnosť využitia rozsudku z konania o porušenie povinnosti

- **zákonný dôvod pre žalobu na náhradu škody**
- **zákon č. 514/2003 Z.z o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci**
- § 4 (1) Vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1, koná v mene štátu... ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy, ak v dôsledku nesprávneho prebratia smernice Európskej únie alebo ak v dôsledku nedodržania lehoty určenej na jej prebratie vznikla škoda pri výkone verejnej moci v oblasti štátnej správy, ktorá patrí do pôsobnosti tohto ministerstva alebo tohto ústredného orgánu štátnej správy,

Možnosť využitia rozsudku z konania o porušenie povinnosti

- **Obnova konania podľa O.s.p. – ak je porušenie práva EÚ spôsobené súdnym rozhodnutím**
- § 228 (1) Právoplatný rozsudok môže účastník napadnúť návrhom na obnovu konania, ak ... e) je v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora Európskych spoločenstiev alebo iného orgánu Európskych spoločenstiev (bez lehoty § 230 ods. 2 O.s.p)

Konanie o neplatnosť únievého aktu (čl. 263 ZFEÚ)

- účinky rozsudku

- v zmysle čl. 264 ods. 1 ZFEÚ má Súdny dvor právomoc vyhlásiť napadnutý akt za neplatný, ak je žaloba dôvodná
- Súdny dvor je výnimočne oprávnený zrušiť len časť napadnutého aktu (C-376/98, SRN v. EP a Rada, 5. 10. 2000, Zb. s. I-8419 – radšej celý akt)
- Inštitúcia alebo inštitúcie EÚ, ktorých akt bol vyhlásený za neplatný, sú povinné prijať nevyhnutné opatrenia v súlade s rozsudkom Súdneho dvora (čl. 266 ods. 1 a 3) ZFEÚ.
- tiež podľa čl. 340 druhého pododseku ZFEÚ - mimozmluvná zodpovednosť za škodu spôsobenú inštitúciami EÚ, resp. jej zamestnancami
- a čo s následkami neplatných smerníc transponovaných do vnútroštátneho práva??? (Např. v prípade neplatnosti spornej smernice č. 98/43/ES zakazujúcej reklamu a sponzorstvo tabakových výrobkov – ušlý zisk?)

Konanie o neplatnosť únievého aktu (čl. 263 ZFEÚ)

- obmedzenie účinkov rozsudku

- čl. 264 ZFEÚ : Súdny dvor Európskej únie však uvedie, ak to považuje za potrebné, ktoré z účinkov aktu, ktorý vyhlásil za neplatný, sa považujú za konečné
- ...v osobitných prípadoch, v ktorých by inak mohlo dôjsť k porušeniu zásady právnej istoty, chcel obmedziť retroaktívnu aplikovateľnosť výkladu práva Únie, môže tak urobiť...

Závaznosť prejudiciálnych rozhodnutí SD EÚ

- pôsobenie voči stranám sporu (inter partes)
- všeobecná (normatívna) pôsobnosť (erga omnes)

- prejudiciálne konanie podľa čl. 267 ZFEÚ
  - 1) o výklade práva EÚ
  - 2) o platnosti aktu sekundárneho práva EÚ (prehlásenie platnosti vs zamietnutie návrhu)

- ....prejudiciálny rozsudok je spolu s výkladom alebo posúdením platnosti práva Únie .... **záväzný pre vnútroštátny súd, ktorý podal prejudiciálnu otázku** (Benedetti, 52/76, 3.2.1977, Zb. s. 163, bod 26), ako **aj pre súdy, ktoré budú rozhodovať v tej istej veci o opravných prostriedkoch** (Milch, Fett a Eierkontor, 29/68, 24.6.1969, Zb. s. 165, bod 2).

Prejudiciálny rozsudok o výklade práva EÚ

- úlohou nie je rozhodnúť spor, ale iba poskytnúť vnútroštátnemu súdu taký výklad práva Únie, ktorý mu pomôže pri jeho aplikácii.
- záväznosť prejudiciálneho rozsudku nebráni vnútroštátnemu súdu, aby pred rozhodnutím veci samej podal novú prejudiciálnu otázku
  - ak mu napríklad nie je jasné znenie rozsudku alebo jeho aplikácia,
  - došiel k novým skutkovým alebo právnym zisteniam, ktoré by mohli viesť Súdny dvor k odlišnej odpovedi na predtým položenú podobnú otázku (pozri napr. Pretore di Salo, 14/86, 11.6.1987, Zb. s. 2545, bod 12; Wünsche, 69/85, Uz. 5.3.1986, Zb. s. 947, bod 15)

Závaznosť prejudiciálnych rozhodnutí SD EÚ

- **viazanosť inter partes – predkladajúci súd a súdy rozhodujúce o opravných prostriedkoch**

„[...] je zrejmé, že účelom konania o prejudiciálnej otázke je rozhodovať právne otázky a že tieto rozhodnutia sú záväzné pre daný súd členského štátu, ak sa týkajú výkladu daného komunitárneho aktu“

(52/76 Benedetti [1977] ECR 163)

Časové účinky prejudiciálneho rozsudku o výklade práva EÚ

- **problémy časových účinkov právoplatnej interpretácie**

1) interpretácia vykladaného ustanovenia sa stáva jeho súčasťou až okamihom jej záväznosti (pro futuro)

2) vykladané ustanovenie malo vždy význam a pôsobnosť, ktoré vyplývajú z jeho interpretácie (retroaktívne vzhľadom k dátumu podaného výkladu)

Časové účinky prejudiciálneho rozsudku o výklade práva EÚ

- aby aplikácia práva Únie nebola odlišná rôznom čase...
- výklad únievého ustanovenia podaný Súdny dvorom objasňuje zmysel a pôsobnosť tohto ustanovenia **od okamihu, kedy dané ustanovenie nadobudlo účinnosť**.
- takto interpretované ustanovenie musia vnútroštátne súdy aplikovať aj na právne vzťahy, ktoré vznikli alebo boli založené pred vynesením prejudiciálneho rozsudku, ak sú samozrejme splnené všetky ostatné podmienky na podanie návrhu na začatie konania podľa vnútroštátneho práva (61/79, Denkavit, 27.3.1980, Zb. s. 1205, bod 16; 24/86, Blaizot, 2.2.1988, Zb. s. 379, bod 27).
- prejudiciálny rozsudok o výklade práva EÚ teda nemá konštitutívny, ale len **deklaratórny charakter** (Kempter, C-2/06, 12.2.2008, Zb. s. I-411, bod 35; Kühne a Heitz, C-453/00, 13.1.2004, Zb. s. I-837, bod 21)

Časové účinky prejudiciálneho rozsudku o výklade práva EÚ – obmedzenie

- rozsudok Súdneho dvora z 8. apríla 1976, **Gabrielle Defrenne proti Société Anonyme Belge de Navigation Aérienne Sabena, 43/75, ECR s. 455 (tzv. Defrenne II, 43/75)**
- ...vzhľadom na vysoký počet dotknutých osôb by tieto požiadavky - pre podniky nepredvídateľné - mohli mať závažné dôsledky na ich finančnú situáciu a dokonca by mohli priviesť niektoré z nich do úpadku.. (bod 70)
- ...aj keď treba starostlivo brať do úvahy praktické dôsledky každého súdneho rozhodnutia, nesmie to ísť tak ďaleko, aby došlo k obmedzeniu objektivity práva a znemožneniu jeho budúceho uplatnenia kvôli dosahu, ktorý môže mať súdne rozhodnutie na minulosť...(bod 71)

- ...za týchto okolností je vhodné konštatovať, že keďže nie je známa celková úroveň, na akej by boli stanovené odmeny, naliehavé zohľadnenia právnej istoty týkajúcej sa všetkých záujmov, o ktoré ide, verejných aj súkromných, v zásade znemožňujú spochybniť odmeny za uplynulé obdobia... (bod 74)
- ...**priameho účinku** článku 119 ZEHS sa preto **nemožno dovolávať** na podporu požiadaviek **týkajúcich sa období odmien predchádzajúcich dátumu tohto rozsudku** s výnimkou pracovníkov, ktorí sa už predtým obrátili na súd alebo podali zodpovedajúci návrh (výrok)

Časové účinky prejudiciálneho rozsudku o výklade práva EÚ – obmedzenie

- **C-161/06, Skoma Lux**, rozsudok Súdneho dvora z 11. 12. 2007, Zb. s. I-10841
- ...v rámci prejudiciálneho konania týkajúceho sa výkladu práva ES môže Súdny dvor uplatnením všeobecnej zásady právnej istoty, výnimočne dospieť k tomu, že **obmedzí možnosť všetkých dotknutých osôb dovolávať sa ustanovenia, ktoré vyložil, so zreteľom na spochybnenie právnych vzťahov vzniknutých v dobrej viere (rozsudky z 8. apríla 1976, „Defrenne II“, C-43/75, Zb. s. 455, body 72 až 75).**
- 71) Rovnaké požiadavky právnej istoty vyžadujú, aby **to isté platilo aj pre vnútroštátne rozhodnutia vydané podľa ustanovení práva Spoločenstva**, ktoré sa nestali použiteľné na území niektorých členských štátov, lebo neboli riadne uverejnené v Úradnom vestníku EÚ v úradnom jazyku predmetných štátov, s **výnimkou** tých rozhodnutí, voči ktorým **bol ku dňu vyhlásenia** tohto rozsudku **podaný opravný prostriedok** v správnom alebo súdnom konaní.
- 72) Dotknuté členské štáty tak **nemajú** podľa práva Spoločenstva **povinnosť spochybniť** správne alebo súdne rozhodnutia vydané na základe takých pravidiel, pokiaľ **sú už konečné** podľa uplatniteľných vnútroštátnych predpisov.

- 73) To by podľa práva Spoločenstva neplatilo iba vo **výnimočných prípadoch**, keď boli na základe pravidiel uvedených v bode 71 tohto rozsudku prijaté správne opatrenia alebo súdne rozhodnutia, najmä **donucovacieho charakteru**, ktoré by spôsobili **ujmu na základných právach**, čo v týchto medziach prináleží zistiť príslušným vnútroštátnym orgánom.
- obmedzenie retroaktívnej aplikovateľnosti výkladu únievého práva môže povoliť iba Súdny dvor, a to iba priamo v tom prejudiciálnom rozsudku, v ktorom podáva predmetný výklad únievého ustanovenia (*61/79, Denkavit, 27.3.1980, Zb. s. 1205, bod 18*)

Prejudiciálny rozsudok o platnosti práva EÚ

- **viazanosť erga omnes – prehlásenie neplatnosti - predkladajúci súd a všetky ostatné súdy členských štátov**
- ....i keď je prejudiciálny rozsudok Súdneho dvora o neplatnosti aktu **záväzný priamo pre vnútroštátny súd**, ktorý položil prejudiciálnu otázku platnosti, je tiež dostatočným dôvodom na to, aby **ktorýkoľvek iný súd členského štátu** považoval pri svojom rozhodovaní takýto akt za neplatný (*66/80, International Chemical Corporation, 13.5.1981, Zb. s. 1191, bod 13*)

Prejudiciálny rozsudok o platnosti práva EÚ

- **viazanosť erga omnes – zamietnutie návrhu - možno podať znova**
- ...**ktorýkoľvek vnútroštátny súd môže znovu položiť prejudiciálnu otázku** týkajúcu sa platnosti toho istého aktu, najmä ak sa v jeho konaní vyskytnú nové otázky ohľadom dôvodov, rozsahu alebo účinkov neplatnosti už zrušeného alebo potvrdeného aktu Unie (66/80, International Chemical Corporation, 13.5.1981, Zb. s. 1191, body 14 a 18).
- ... iný vnútroštátny súd môže teda v novej prejudiciálnej otázke uviesť dôvody neplatnosti aktu, ktoré napríklad prechádzajúci súd nespomenul a ktoré následne Súdny dvor neskúmal, alebo môže spochybniť platnosť tých ustanovení aktu, ktoré Súdny dvor ponechal predtým v platnosti (napr. 33/84, Fragd, 22.5.1985, Zb. s. 1605; 32/77, Giuliani, 20.10.1977, Zb. s. 1857) a **môže tiež požiadať o individuálny výklad účinkov zrušeného aktu na prebiehajúci spor**

Prejudiciálny rozsudok o platnosti práva EÚ - doplnok

- ak vnútroštátny súd nemôže aplikovať únievé ustanovenie vyhlásené za neplatné, nerieši to jeho ďalšiu potenciálnu otázku - ktoré ustanovenia únievého práva by mal použiť na prebiehajúci spor
- najskôr.....Súdny dvor môže uložiť „len“ povinnosť inštitúcii, aby napravila protiprávny stav (117/76, Ruckdeschel, 19.10.1977, Zb. s. 1753, bod 13)

Prejudiciálny rozsudok o platnosti práva EÚ - doplnok

- neskôr.... Súdny dvor môže určovať dočasný právny režim, ktorým sa majú dané právne vzťahy spravovať (300/86, Landschoot, 29.6.1988, Zb. s. 3443, bod 23 a nasl.),
- čo je snád' v rozpore s ustanovením čl. 266 ZFEÚ („*Inštitúcia, orgán alebo úrad alebo agentúra, ktorej akt bol vyhlásený za neplatný alebo ktorej nečinnosť bola vyhlásená za odporujúcu zmluvám, je povinná urobiť nevyhnutné opatrenia, aby vyhověla rozsudku Súdneho dvora Európskej únie*“)
- Teraz ...v prípade neplatnosti špeciálneho únievého ustanovenia je potrebné aplikovať všeobecný právny režim neprihliadajúc na žiadne odkazy na neplatné špeciálne ustanovenie (359/87, Pinna, 2.3.1989, Zb. s. 585).

Časové účinky prejudiciálneho rozsudku o platnosti aktu EÚ

- ...konanie o platnosti únievého aktu je spôsobom kontroly zákonnosti a objektívnych náležitostí prijatého aktu, rozhodnutie o neplatnosti aktu by **malo byť retroaktívne k dátumu**, keď sa zrušený akt stal súčasťou únievého právneho poriadku, to znamená **ex tunc**

Časové účinky prejudiciálneho rozsudku o platnosti aktu EÚ - obmedzenie

- analógia a používanie čl. 264 ZFEÚ (... „Súdny dvor Európskej únie však uvedie, ak to považuje za potrebné, ktoré z účinkov aktu, ktorý vyhlásil za neplatný, sa považujú za konečné...“)
- Súdny dvor v niektorých prípadoch **obmedzil časové účinky prejudiciálneho rozsudku** o platnosti únievého aktu, keď
  - rešpektovanie zásady právnej istoty týkajúcej sa všetkých dotknutých záujmov bránilo spochybneniu plnení prijatých pred vynesením predmetného prejudiciálneho rozsudku (napr. 4/79, Providence agricole de la Champagne, 15.10.1980, Zb. s. 2823, bod 46)

Časové účinky prejudiciálneho rozsudku o platnosti aktu EÚ - obmedzenie

- pri obmedzení musí SD EÚ prihliadať na to, či zachovanie niektorých účinkov zrušeného nariadenia bude
  - na prospech navrhovateľa vo vnútroštátnom konaní alebo akejkolvek inej osoby, ktorá by pred rozhodnutím o zrušení nariadenia konala podobným spôsobom;
  - alebo naopak, či v prípade fyzických alebo právnických osôb, ktoré na základe predmetného nariadenia urobili pred jeho zrušením úkony za účelom zachovania svojich práv, bude pre nich zrušenie aktu *ex nunc* dostatočným zadostučinením

- fyzická alebo právnická osoba má právo na vrátenie peňažného plnenia, ktoré **zaplatila členskému štátu** na základe zrušeného nariadenia, pokiaľ
  - vo vnútroštátnom súdnom alebo správnom konaní požiada o vydanie bezdôvodného obohatenia nadobudnutého štátom na základe zrušeného nariadenia a
  - učiní tak pred vynesením rozsudku o jeho zrušení (C-228/92, *Roquette*, 26.4.1994, Zb. s. I-1445, bod 30)

Viazanosť „právnym názorom“ súdu vyššieho stupňa po prejudiciálnom rozsudku

- Návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný dňa 23. augusta 2010 Najvyšším súdom Slovenskej republiky (Slovenská republika) - Jozef Krížan a i./ Slovenská inšpekcia životného prostredia
- (Vec C-416/10)
- Ukladá povinnosť, resp. umožňuje komunitárne právo (konkrétne článok 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) najvyššiemu súdu členského štátu "ex offio" obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie s prejudiciálnou (predbežnou) otázkou, a to aj v takom štádiu súdneho konania, ak **ústavný súd rozsudok najvyššieho súdu**, ktorý je založený najmä na aplikácii komunitárneho rámca týkajúceho sa ochrany životného prostredia, **zrušil s uložením povinnosti sa riadiť právnymi názormi ústavného súdu** založenými na porušení procesných a hmotných ústavných práv osoby zúčastnenej na súdnom konaní bez prihliadnutia na komunitárny rozmer prejednávanej veci, tzn. keď ústavný súd v tomto konaní ako súd poslednej inštancie nedospel k záveru o nutnosti predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie predbežnú otázku a predbežne vylúčil aplikáciu práva na primerané životné prostredie a jeho ochranu v prejednávanej veci?

Viazanosť „právnym názorom“ súdu vyššieho stupňa po prejudiciálnom rozsudku

- **SD EÚ: Elchinov, C-173/09 z 5. októbra 2010**
- **OTÁZKA:** Má vnútroštátny súd, pri rešpektovaní zásady procesnej autonómie, povinnosť podriaďiť sa záväzným pokynom, ktoré mu dal súd vyššieho stupňa v rámci zrušenia jeho rozhodnutia a vrátenia veci na nové rozhodnutie, keď je tu dôvod domnievať sa, že tieto pokyny sú v rozpore s právom Spoločenstva?
- **ODPOVEĎ:** 1. Právo Únie **bráni** tomu, aby právne posúdenie súdu vyššieho stupňa bolo pre vnútroštátny súd, ktorý má rozhodnúť vo veci po tom, čo mu súd vyššieho stupňa, na ktorý bol podaný opravný prostriedok, vrátil vec na ďalšie konanie, v súlade s vnútroštátnym procesným právom záväzné, **ak sa tento vnútroštátny súd v súvislosti s výkladom, o ktorý požiadal Súdny dvor domnieva, že uvedené posúdenie nie je v súlade s právom Únie.**

viazanosť rozhodnutím ústavných súdov

- **C-314/08, Krzysztof Filipiak**
- Rozhodnutie, ktoré vyhlásil Trybunał Konstytucyjny, ktoré odkladá stratu záväznosti ustanovení kvalifikovaných ako protiústavné, **nebráni súdnemu preskúmaniu týchto ustanovení z hľadiska ich súladu s právom Spoločenstva a v prípade konfliktu noriem neoslobodzuje vnútroštátny súd od povinnosti neuplatňovať tieto ustanovenia**, ak sa zistí, že nie sú v súlade s právom Spoločenstva. *Z článku 91 polskej ústavy totiž pre vnútroštátny súd vyplýva povinnosť neuplatňovať vnútroštátnu normu, ktorá je v rozpore s právom Spoločenstva. [obdoba čl. 7/2 ÚSR]*

- ...vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatniť právne predpisy Spoločenstva, je povinný zabezpečiť plný účinok týchto predpisov, pričom v prípade potreby **z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie** vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, **bez toho, aby musel požadovať alebo čakať** na ich predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek **iným ústavným postupom** (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, bod 24; Lucchini, C-119/05, Zb. s. I-6199, bod 61, ako aj z 27. októbra 2009, ČEZ, C-115/08, zatiaľ neuvverejnený v Zbierke, bod 138).

Časová pôsobnosť judikatúry Súdneho dvora

- závisí od konania, v ktorom bolo rozhodnutie vynesené
- prejudiciálne rozhodnutia, môžu vyvolávať spätné časové účinky - Súdny dvor totiž svojím výkladom únievého ustanovenia objasňuje zmysel a pôsobnosť tohto ustanovenia už od okamihu, kedy toto ustanovenie nadobudlo účinnosť.
- takto interpretované ustanovenie musia vnútroštátne súdy aplikovať aj na právne vzťahy, ktoré vznikli alebo boli založené pred vynesením prejudiciálneho rozsudku.
- prejudiciálny rozsudok teda nemá konštitutívny, ale len deklaratórny charakter (Kempter, C-2/06, 12.2.2008, Zb. s. I-411, bod 35)

Výkladové metódy Súdneho dvora

- C-232/09 Dita Danosa z 11. novembra 2010
- **konateľka kapitálovej spoločnosti, ktorý vykonáva pre túto spoločnosť činnosť a je jej pevnou súčasťou, sa musí považovať za osobu v postavení „pracovníka“ na účely v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS), ak svoju činnosť vykonáva počas určitého obdobia, pod vedením alebo kontrolou iného orgánu tejto spoločnosti a ak za túto činnosť dostáva odmenu.** Vnútroštátnemu súdu prináleží overiť skutkové okolnosti potrebné na posúdenie, či o takýto prípad ide vo veci, v ktorej rozhoduje.

(Ne)Aplikovať chybný preklad aktu v slovenskom jazyku....

- rozsudok zo 14.4. 2007, **C-63/06, UAB Profisa v. Maitenes departamentas prie Lietuvos Respublikos finansu ministerijos**
- v **litovskom preklade** smernice 92/83/EHS z 19. októbra 1992 o harmonizácii štruktúry spotrebných daní z alkoholu a alkoholických nápojov chýba preklad celého ustanovenia umožňujúceho jednu výnimku (oslobodenie z daň. povinnosti) – následná zlá transpozícia do zákona

(Ne)Aplikovať chybný preklad aktu v slovenskom jazyku....

- potreba jednotného uplatňovania a následne jednotného výkladu ustanovení práva Spoločenstva **vyučuje**, aby sa v prípade pochybností **posudzoval text ustanovenia v jednom z jeho znení izolovane**, a naopak si vyžaduje, aby sa tento text vykladal a uplatňoval s prihliadnutím na znenia vyhotovené v ostatných úradných jazykoch (*rozsudok z 12. novembra 1969, Stauder, 29/69, ECR 419*)
- **Zákaz izolácie** (*rozsudok Stauder*)
- **Zákaz majorizácie** (čl. 58 Aktu, *rozsudok CILFIT*)

(Ne)Aplikovať chybný preklad aktu v slovenskom jazyku....

- predovšetkým treba vziať do úvahy to, že texty komunitárneho práva sú uverejňované vo viacerých jazykoch a že **rôzne jazykové verzie majú rovnakú platnosť**. Interpretácia ustanovenia komunitárneho práva teda **vyžaduje porovnanie rôznych jazykových verzií**. (*rozsudok zo 6. 10. 1982, CILFIT, C-283/81, ECR 3415*)
RIEŠENIE – systematický a teleologický výklad
- prípade rozporu medzi rôznymi jazykovými zneniami textu Spoločenstva sa má predmetné ustanovenie vykladať v závislosti od **všeobecnej systematiky a účelu** právneho predpisu, ktorého je súčasťou (*rozsudok z 27. 10 1977, Bouchereau, 30/77, ECR 1999*)

(Ne)Aplikovať chybný preklad aktu v slovenskom jazyku....

- [rozsudok zo 14.4. 2007, C-63/06, UAB Profisa](#)

17. Predovšetkým treba vziať do úvahy to, že texty komunitárneho práva sú uverejňované vo viacerých jazykoch a že rôzne jazykové verzie majú rovnakú platnosť. **Interpretácia ustanovenia komunitárneho práva teda vyžaduje porovnanie rôznych jazykových verzií.**
18. Ďalej si treba všimnúť, aj v prípade presnej zhody jazykových verzií, že **komunitárne právo používa terminológiu jemu vlastnú.** Treba zdôrazniť, že **právne pojmy nemajú nevyhnutne rovnaký obsah v komunitárnom práve a v rôznych právnych poriadkoch členských štátov.**
19. Nakoniec každé ustanovenie komunitárneho práva musí byť zaradené vo **svojom kontexte a interpretované vo svetle súhrnu ustanovení tohto práva,** jeho cieľov a stavu jeho vývoja k obdobiu, v ktorom sa má toto ustanovenie aplikovať.

Záväznosť judikatúry súdov EÚ

- právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutí inštitúcií Únie, ktoré ukladajú peňažný záväzok (čl. 299 ZFEÚ)
  - rozhodnutia Komisie a súdov EÚ nadobúdajú vo všeobecnosti právoplatnosť dňom vyhlásenia
  - rozhodnutie inštitúcie Únie opatrené doložkou vykonateľnosti sa stáva vnútroštátnym exekučným titulom; vykonateľnosť v SR - § 275a OSP
  - výkon rozhodnutia môže byť zastavený resp. odložený len na základe rozhodnutia Súdneho dvora EÚ, kontrola zákonnosti opatrení a postupu pri výkone rozhodnutia patrí do právomoci vnútroštátnych súdov

Časové účinky judikatúry súdov EÚ

- vo všeobecnosti účinky *pro futuro*
- ALE !! v prejudiciálnom konaní spätné účinky
  - Súdny dvor výkladom únievého ustanovenia objasňuje zmysel a pôsobnosť tohto ustanovenia už od okamihu, kedy toto ustanovenie nadobudlo účinnosť
  - Súdnym dvorom interpretované ustanovenie musia vnútroštátne sudy aplikovať aj na právne vzťahy, ktoré vznikli alebo boli založené pred vynesением prejudiciálneho rozsudku. Prejudiciálny rozsudok teda nemá konštitutívny, ale len deklaratórny charakter (Kempter, C-2/06, 12.2.2008, Zb. s. I-411, bod 35; Kühne a Heitz, C-453/00, 13.1.2004, Zb. s. I-837, bod 21; Blaizot, 24/86, 2.2.1988, Zb. s. 379, bod 27).

Pravidlá výkladu práva Únie

- *Primárne právo EÚ, s. 245-248*
- Pri výklade ustanovenia únievého práva je potrebné prihliadať na (Olesen, T-190/03, 30.6.2005, Zb. VS s. II-805, body 36 a 38; pozri tiež Efsthopoulos, F-144/07, 9.12.2008, body 33, 35 a 37):
  - jeho znenie;
  - jeho kontext, význam a povahu;
  - ciele, ktoré sleduje právna úprava, do ktorej toto ustanovenie patrí;
  - existujúcu judikatúru súdov Únie k výkladu tohto ustanovenia.

Európsky súd pre ľudské práva

- Čl. 3 ods. 1 CSP: každé ustanovenie tohto zákona je potrebné vykladať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, verejným poriadkom, princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, **judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva** a Súdneho dvora Európskej únie, a to s trvalým zreteľom na hodnoty, ktoré sú nimi chránené

Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a dopad na vnútroštátne právo

- Čl. 46 Dohovoru - **konečný rozsudok je záväzný a dotknutý štát je povinný ho vykonať**.
- Štát musí zabezpečiť nápravu porušených práv (Dohovoru), avšak má voľný výber prostriedkov na uskutočnenie tohto cieľa.
- Na výkon rozsudkov dohliada Výbor ministrov.

Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a dopad na vnútroštátne právo

- **ESLP** nie je oprávnený rušiť rozhodnutia vnútroštátnych orgánov, alebo zasahovať do jeho legislatívy formou zrušenia právneho predpisu
- ak **ESLP** vo svojom rozsudku skonštatuje porušenie Dohovoru alebo jeho protokolov, rozhodne aj o spravodlivom zadosťučinení.
  - SZ zahŕňa náhradu majetkovej škody (skutočná škoda a ušlý zisk), ktorá musí byť v príčinnej súvislosti s porušením práv sťažovateľa, a náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá môže vyplývať napr. z negatívneho vplyvu porušenia práv na sťažovateľov zdravotný stav alebo z pocitu frustrácie či stresu, a napokon náhradu nákladov a výdavkov.Aj konštatovanie porušenia práv sťažovateľa môže byť dostatočným spravodlivým zadosťučinením.
- ak ESLP spravodlivé zadosťučinenie **prizná**, vypláca ho dotknutý zmluvný štát

Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a dopad na vnútroštátne právo

- **Individuálne opatrenia** - v prípade, že nevyžadujú radikálne zásahy do vnútroštátneho právneho poriadku, majú za cieľ najmä navrátenie do pôvodného stavu (*restitutio in integrum*) v súlade so všeobecnými princípmi medzinárodného práva.
  - ak účel zabezpečiť ochranu subjektívnych práv jednotlivcov spolu s účinnou implementáciou rozsudku ESLP prevažuje nad princípom ochrany právnej istoty a prekážkou rozhodnutej veci (*res iudicata*).
- napr. **obnova konania, preskúmanie veci v súdnom alebo správnom konaní, výmaz záznamu z registra trestov** a pod.

Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a dopad na vnútroštátne právo

• § 228 O.S.P. - OBNOVA KONANIA - Prípustnosť

(1) Právoplatný rozsudok môže účastník napadnúť návrhom na obnovu konania, ak

....

d) Európsky súd pre ľudské práva rozhodol alebo dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody účastníka konania a závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným primeraným finančným zadosťučinením,

e) je v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora Európskych spoločenstiev alebo iného orgánu Európskych spoločenstiev.

Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a dopad na vnútroštátne právo

§ 394 TP – Obnova konania

(1) Obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.

(4) Skutočnosťou skôr neznámou podľa odsekov 1 až 3 je aj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého rozhodnutím prokurátora alebo súdu Slovenskej republiky alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody obvineného, ak negatívne dôsledky tohto rozhodnutia nemožno inak napraviť.

Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a dopad na vnútroštátne právo

- **Všeobecné opatrenia** - pri hromadne sa vyskytujúcich sťažnostiach obdobného charakteru.
- Príčina – pramení najmä z vnútroštátnej legislatívy, ktorá sudcovi ani pri zvýšenom úsilí neumožňuje jej aplikáciu spôsobom, ktorý by bol v súlade so záväzkami štátu vyplývajúcimi z jeho účasti na štrasburskom mechanizme ochrany ľudských práv.
- prostriedok nápravy v takomto prípade je najmä **prijatie resp. zmena príslušnej legislatívy**, ktorá bude dostatočne konformná s ustanoveniami Dohovoru a jeho protokolov.
- ALEBO prípady **chybnej aplikácie vnútroštátneho práva**, najmä z dôvodu nesprávneho výkladu Dohovoru zo strany orgánov zmluvného štátu – náprava – prostredníctvom **zlepšenia informovanosti dotknutých vnútroštátnych orgánov o predmetnej judikatúre Súdu**.

Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a dopad na vnútroštátne právo

- čl. 46 ods. 2 Dohovoru - Výbor ministrov ako politický orgán priamo nezodpovedá za výkon rozsudkov a ani nedisponuje oprávneniami, ktoré sú bežne uplatňované vnútroštátnymi súdmi v rámci exekučného konania
- - jeho úlohou je vykonávať dohľad nad riadnym výkonom rozsudkov zo strany zmluvného štátu Dohovoru a v prípade potreby vyvinúť príslušný diplomatický tlak s cieľom donútiť žalovaný štát podriaďiť sa rozhodnutiu Súdu.
- Po doručení rozsudku Súdu Výbor ministrov vyzve žalovaný štát, aby mu v stanovenej lehote **oznámil relevantné informácie týkajúce sa výkonu rozsudku**, t. j. informácie o vyplatení spravodlivého zadost'učinenia, prípadne o prijatí individuálnych a všeobecných opatrení.
- V prípade, že došlo k splneniu záväzkov vyplývajúcich z rozsudku, Výbor ministrov **schváli záverečnú rezolúciu**, ktorou je daný prípad definitívne skončený.

Výkon rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a dopad na vnútroštátne právo

- V prípade, že nedochádza k riadnemu plneniu rozsudku ESLP, Výbor ministrov uplatňuje rôzne procedurálne postupy s cieľom donútiť zmluvný štát, aby rešpektoval svoje medzinárodné záväzky vyplývajúce z Dohovoru a jeho protokolov.
- Napr: opakované zaraďovanie daného prípadu na program rokovania Výboru ministrov, prípadne v ďalšom štádiu o prijatie predbežnej rezolúcie, navrhujúcej podobu individuálnych a všeobecných opatrení v súvislosti s výkonom rozsudku ESLP, ako aj konkrétny harmonogram kontroly ich plnenia.
- V prípade vyčerpania všetkých dostupných prostriedkov - krajné riešenie - odmietnutie rešpektovať rozsudok ESLP je možné považovať za porušenie čl. 3 Statútu Rady Európy, Výboru ministrov sa otvárajú dvere pre aplikáciu čl. 8 Statútu Rady Európy, ktorý znie: *„Každý člen Rady Európy, ktorý vážne porušil ustanovenia článku 3, môže byť dočasne zbavený svojich práv na zastúpenie a požiadaný Výborom ministrov, aby vystúpil podľa ustanovenia článku 7. Ak takýto člen nevyhoví požiadavke Výboru, môže tento rozhodnúť, že tento člen prestáva byť členom Rady Európy odo dňa, ktorý určí Výbor.“*